

însuși autorul: „*Motive clasiciste sînt grefate pe tipare tardiv medievale sau postmedievale, structuri tradiționale se regăsesc amalgamate în partiuri clasice, vecinătățile cele mai neașteptate par cîteodată să se închege cu înlesnire*” (p. 49, Cap. Clasicism și tradiționalism). Erau necesare, deci, planul, pentru desfășurare planimetrică, secțiunea, pentru configurarea compoziției spațiale și volumetrice, a

ritmului și desenul fațadei pentru modernizarea.

Creațiile deosebite ale artelor românești din perioada invocată sînt opera unor reprezentanți de frunte, care au contribuit prin ideile și talentul lor la progresul culturii românești, cartea de față, elogiind nenumeratele lor opere și idei, este o invitație să le cunoaștem mai bine, să le apreciem, să le pătrundem

înțelesurile.

Corpul de note, subsumate capitolelor cărții, se adaugă fericit textului cu referiri bogate, explicitări, unde se simțea nevoia unor informații complementare, cu trimiteri la surse sau lucrări mai generale, oferindu-i cititorului o deschidere spre o informare cit mai completă, în vederea deslușirii sensurilor operei de artă.

ELISABETA ANCUȚA-RUȘINARU

Constantin Joja, ACTUALITATEA TRADIȚIEI ARHITECTURALE ROMÂNEȘTI

Editura tehnică, București, 1984, 191 pagini, 112 fotografii, 178 desene

[...] *Problema unei arhitecturi românești este mai mult decît oricînd la ordinea zilei* [...] scria G. M. Cantacuzino în debutul articolului: „*Despre o arhitectură românească*”, publicat în revista „Simetria”, „Caiete de artă și critică” din 1939. Și mai departe [...] *E vorba înii de toate de o cunoștință reală a plasticii țărănești* [...] dar, afirmă în continuare autorul, [...] *un stil nu se naște sub protectoratul trecutului*.

Pînă atunci, arhitectura din țara noastră cunoscută eclectismul curentelor clasicizante, revenea la tradiție prin arhitectura neoromânească și iar se îndepărta de ea prin cubismul anilor '30.

Procesul industrializării execuției început prin anii '70 și orientarea în exclusivitate spre valorile tehnice au uniformizat expresia arhitecturală pînă la depersonalizare, evidențiindu-se mai pregnant ca oricînd rupura dintre tradiție și arhitectura nouă. În urmă cu 10—15 ani au apărut și primele încercări concrete de reînnoire la firul tradiției, în acest context amintindu-se, de obicei, clădirile primăriei din Baia Mare și casei de cultură din Suceava. S-a încercat și tradiționalizarea arhitecturii de serie prin apelarea la un limbaj decorativ cu iz folcloric, dar citindu-l pe Lucian Blaga [...] *Cuțiile de chibrituri nu devin românești aplicîndu-le un chear de catrință țărănească* (...).

În plan teoretic, pe fundalul și așa foarte diluat al lucrărilor de critică arhitecturală, editate în ultima vreme, se pot face puține referințe la publicații care să abordeze analitic problemele legate de tradiție și specific în arhitectura noastră.

În acest context, arhitectul Constantin Joja

încununează studiul asupra tradiției arhitecturii românești, început, după propria mărturisire încă din 1936, printr-o lucrare fundamentală. „*Actualitatea tradiției arhitecturale românești*” nu numai că reia firul analizei începute cu mai bine de o jumătate de veac în urmă de G. M. Cantacuzino, dar reușește, pe fundalul unor orientări stilistice diverse și adesea confuze, prezente în universul arhitectural actual, să clarifice și să fundamenteze noțiunea de specific arhitectural tradițional printr-un demers teoretic pertinent și cuprinzător.

Cunoașterea profundă a repertoriului culturii populare din răsăritul și apusul Europei permite autorului situarea arhitecturii noastre tradiționale pe poziția la care îi dă dreptul procesul multimilenar de autoperfecționare și rafinare în același cadru natural și spiritual, iar contactul, pe durata unei jumătăți de secol, cu cele mai reprezentative exemple ale arhitecturii sătești și orășenești din principalele zone etnografice ale țării noastre, a făcut posibilă desprinderea și evidențierea valorilor perene ale acestei arhitecturi. Calități apreciate la arhitectura modernă cum ar fi: echilibrul și monumentalitatea neostentativă a compoziției, deschiderea volumetriei spre spațiul înconjurător, subtilitatea raportului umbră-lumină, expresivitatea plastică a structurii constituie și atributele esențiale ale arhitecturii casei noastre țărănești, dar, datorită complexului de inferioritate cu care a fost etichetată în general arhitectura de lemn, spune autorul, aceste valori nu au putut fi sesizate în contextul etnogeografic care le-a generat.

Unul din principalele merite ale lucrării

de față este acela de a evidenția ceea ce ne apropie de această arhitectură, sau mai bine zis permanența ei actualitate și capacitatea de a prelua sugestii novatoare, fără să-și altereze identitatea, în acest sens, exemplul arhitecturii țărănești de pe Valea Prahovei, care în secolul al XVIII-lea a asimilat elemente specifice barocului, este edificator.

Analizei stilistice și estetice a valorilor tradiției, în cadrul căreia sînt dezbătute probleme legate de proporție, ritm, lumină și spațiu intermediar, îi urmează conturarea și argumentarea posibilităților de preluare și adaptarea acestor valori la cadrul nostru arhitectural contemporan, argumentare cu atât mai convingătoare cu cît este susținută de un bogat și inspirat material ilustrativ, fotografic și planimetric.

Dar mesajul central al lucrării îl constituie călduroasa pledoarie, nelipsită de subtile și elevate accente polemice, pentru o arhitectură contemporană, cu specific tradițional, la care se ajunge prin opțiune conștientă și numai după... cercetarea exhaustivă a arhitecturii civile țărănești și urbane... Subliniind pericolul generat de... încercarea de a prezenta orice expresie modernă întilnită în alte părți drept interpretare a arhitecturii românești tradiționale... și neajunsul generat de ignorarea... funcției esențiale a formei de rezonator al spiritualității neamului... autorul crede cu tărie că... nu pot fi dezmințite toate valorile perene ale arhitecturii tradiționale românești atît de apropiate de cele ale arhitecturii moderne.

arh. CĂLIN HOINĂRESCU

Aurelia Mincă, Mihail Butoi, MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARTĂ DIN JUDEȚUL OLT

Editura Meridiane, București, 1984

Motive de ordin obiectiv și subiectiv au făcut ca monumentele istorice și de artă din unele zone ale țării noastre să fie mai puțin cunoscute decît altele, atît în țară cît și peste hotare. Astfel, s-ar putea crede că zonele respective sînt mai sărace, ori chiar lipsite de vestigii de mare valoare.

Județul Olt, ca și celelalte județe ale patriei, are o existență seculară, fiind menționat pentru prima dată la 26 aprilie 1500, din timpul lui Radu cel Mare. Acest județ, nu mai puțin decît celelalte, deține un tezaur inestimabil de monumente istorice și de artă prin care se atestă unitatea vieții materiale și spirituale a poporului nostru.

Lucrarea publicată în 1984 de Aurelia Mincă și Mihail Butoi demonstrează tocmai faptul că și județul Olt păstrează numeroase monumente de mare importanță istorică, arhitecturală și artistică. Așa cum se subliniază și în prefața semnată de Cristian Moisesescu, „*toate vestigiile sau construcțiile însumate și analizate în prezenta lucrare dau o imagine fidelă și cuprinzătoare a bogăției și valorii patrimoniului monumental de care dispune județul Olt*”.

Volumul cuprinde două părți: text și ilus-

trație. Textul este structurat în trei capitole: I. *Civilizație și continuitate*, semnat de Mihail Butoi; II. *Monumente de arhitectură medievale* și III. *Arhitectura urbană*, semnate de Aurelia Mincă.

Autorii realizează o scurtă istorie a așezărilor și monumentelor istorice și de artă din județul Olt, proiectată pe fundalul istoriei patriei, încercînd, totodată, o sinteză a elementelor de arhitectură în evoluție, de la tipurile de așezări din paleolitic și pînă la arhitectura urbană de la începutul secolului al XX-lea.

Problematica este deschisă de o hartă a așezărilor arheologice din județul Olt, pe care sînt marcate toate locurile unde s-au descoperit dovezi materiale ale culturilor specifice epocilor istorice: cultura de prund, pentru paleolitic; culturile Criș, Dudești, Vădastra și Sălcuța, pentru neolitic; culturile Celei și Coțofeni, pentru perioada de tranziție la epoca bronzului; culturile Gîlna și Verbicioara, pentru epoca bronzului; culturile din Hallstatt și La Tène, pentru epoca fierului; cultura Chilia pentru atestarea dacilor liberi și a așezărilor daco-romane din secolele VI—VII; cultura Dridu cu așezări românești din secolele VIII—XI.

Descoperirile arheologice prezentate pe larg (hartă și text) probează incontestabil o continuitate de locuire, de civilizație materială și spirituală autohtonă în județul Olt, în strînsă corespondență cu civilizația făurită pe întreg pămîntul țării noastre.

În desfășurarea demonstrației, sînt punctate momentele mai importante ale evoluției construcțiilor și arhitecturii: alegerea locului pentru amplasarea așezărilor, odată cu apariția modului de viață sedentară; construirea de bordeie sau locuințe de suprafață din lemn, stuf, paie și lut, în neoliticul tirziu; apariția construcției (locuinței) de lemn din birne încheiate, în epoca bronzului; existența celor două tipuri de locuințe (bordeul și casa de suprafață), a așezărilor protourbane (dave) și urbane, în timpul statului dac și perioadei daco-romane.

Descoperirile arheologice din ultimul timp au dovedit continuitatea daco-romană pe meleagurile județului Olt și după retragerea administrației romane din Dacia (271—272). De pildă, capul de pod de la Sucidava, actualul cartier Celei al orașului Corabia, a fost stăpînit de romani pînă în anul 602. Hunii au distrus cetatea, iar Justinian (527—565) a rezidit-o. Tot